

CURIOSITATS DE CATALUNYA

(setmanal)

Redacció i Administració:
Barcelona. - Riera Alta, 61

P R E U :

Número corrent	25 cèntims.
Número endarrerit	40 »
Subscripció anual	10 pessetes.

S U M A R I

Els mesos de l'any, pàg. 578. - Catalans notables, pàg. 579. - Nostra premsa, pàgina 582. - Fets històrics, pàg. 588. - Antologia poètica, pàg. 590. - Contes vells... forjats de nou, pàg. 591. - Aforismes i proverbis, pàg. 595. - Dels bells indrets de marina, pàg. 596. - Les muntanyes de Catalunya, pàg. 597. - Els Banys de Girona, pàg. 602. - El turisme a Olot, pàgina 604. - Endevinalles, pàg. 606. - Gerri de la Sal, pàg. 607. - Aforismes i proverbis, pàg. 608.

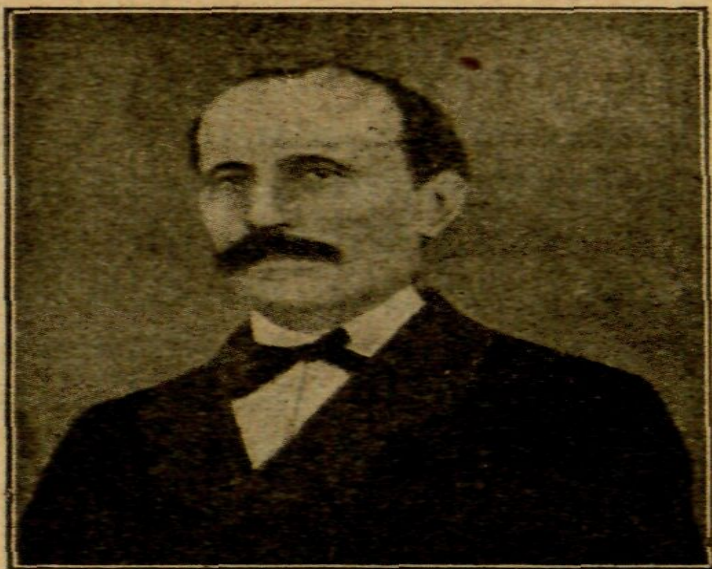
Els mesos de l'any

DESEMBRE

PER A PASSAR L'ESTONA...

FINALMENT... Dona que neix en desembre, és dona que vol arribar a vella. Es dona graciosa, que li agrada el plaer, el divertiment, la societat. De primer, és més aviat tímida; amb els anys esdevé intrigant i orgullosa. Sol ésser gelosa, però té cura de dissimular-ho.

Els homes són positius, ambiciosos, capaços de tot per obrir-se camí, encara que sigui per procediments poc delicats. Posats en política, no s'enlairen a concepcions vastes i idealistes, són més aviat de vol arran de terra, per copçar-ne la utilitat. Es donen qui-sap-la importància. Son vel·leïtosos, irascibles, Biblioteca de Comunicació i Documentació General prudents, parlen bé, s'adapten a les circumstàncies. Solen experimentar daltabaixos de fortuna.

CATALANS NOTABLES

Josep M.ª Ventura i Casas

EN voler commemorar els sardanistes de Figueres el centenari de la naixença d'aquest compositor, millor dit, del creador de la sardana moderna, es trobaren amb dates que es contradeien, aparegudes en les biografies publicades; això motivà el desig de posseir la data certa per a poder assenyalar amb justesa la veritable, i, per a aconseguir-ho, els sardanistes figuerencs decidiren cercar el document que la testimoniés, o sia la còpia de la fe de baptisme, que publicaren en el portantveu del Foment de la Sardana de Figueres.

Resulta de dit document, que va néixer el dia 2 de febrer del 1817, a Alcalà la Real (Jaen), se li posà per nom Josep, Maria de la Purificació, fill l·legítim de Benet Buenaventura i d'Antònia Casas; essent naturals, el pare i l'àvia paterna, de la vila de Roses; l'avi, de Torroella; la mare i avis materns, de la vila de Manlleu, tots ells de Catalunya.

Si bé no va néixer a la nostra terra, podem considerar-lo germà de pàtria, puix que sortí del país on la seva mare l'infantà, essent criatura de pocs mesos, de manera que les primeres paraules les sentí a parlar amb la seva llengua natural, la catalana.

Fill d'un sergent d'infanteria que va ésser traslladat a Figueres quan aquell era petitet, va passar la infantesa, el futur músic, en aquesta ciutat, on mentre aprenia de sastre per a atendre a les seves necessitats, procurà rebre les primeres lliçons de música, d'un tal Joan Handrid, a quin art es dedicà després per complet.

Al començament formà part d'una modesta *cobla* (orquestra especial per a sardanes), que constava de cinc músics; més tard en formà ell una pel seu compte, ampliant a onze el nombre dels seus components, tal com actualment es presenten les cobles sardanístiques.

Aficionat i enamorat completament de la música popular, va dedicar-se a la composició de sardanes, modificant notablement la seva forma. La restauració obrada en la sardana per aquest home genial, ha estat feta valent-se quasi exclusivament de la seva extraordinària intuïció, que el guià vers la recerca i recull de tonades populars bellíssimes i escaients, avançant-se a la tasca que els professionals de l'art musical no han realitzat fins molts anys després, fent-les reviure en les seves sardanes, apartant-se així del repertori musical sardanístic rutinari i de la monotonia amb què eren executades.

En 1860 va presentar-se per primera vegada a Barcelona amb la seva *cobla*, en la qual ell mateix tocava la *tenora* (l'instrument principal). Acompanyades del potent encís que li donava, sentir-les interpretar pel seu autor amb l'instrument màgic que va ennoblir amb el seu art genial i apassionat: la *tenora*, s'endinsaven en l'ànima del poble, que les escoltava entusiasmat.

La veu popular l'anomenava per *Pep de Figueres* o *Pep de la tenora*, i arreu se'l coneixia per *Pep Ventura*.

Va compondre gran nombre de sardanes, algunes de les quals encara formen part de programes actuals. Esmentarem: *La Marieta*, *La Pagesa*, *L'Enamorada*, *El toc d'oració*, *Lo cant dels aucells*, *Totes volen hereus*, i *Per tu ploro*. També compongué algunes obres corals de menys valor que aquelles.

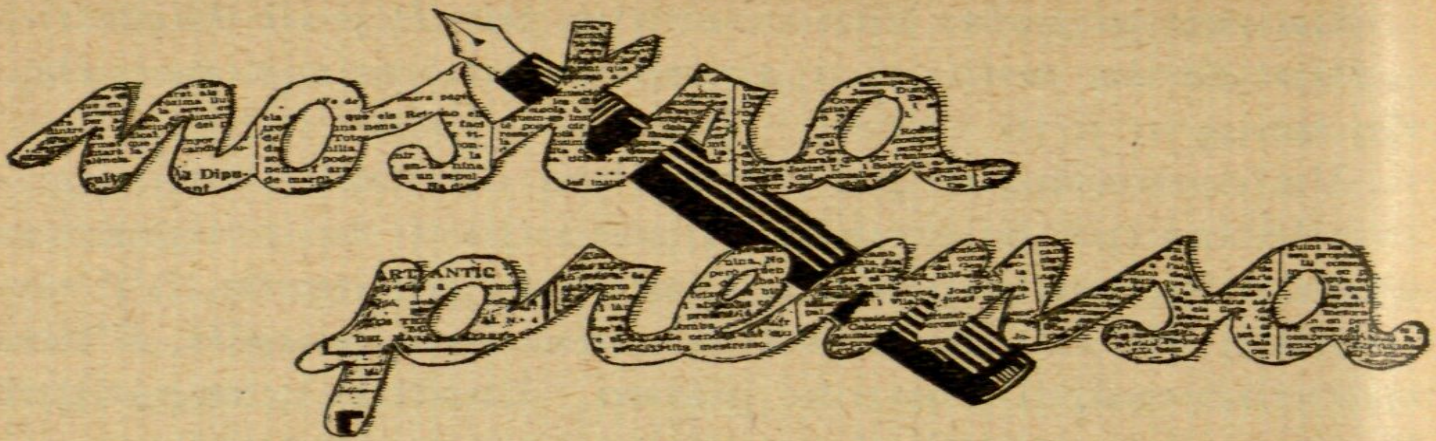
Morí a Figueres el 24 de març del 1875.

En conclusió direm, que sense el geni creador d'En *Pep Ventura*, la sardana segurament no hauria estat, com és, la dansa gloriosa de Catalunya.

MIQUEL CODINA I FARRÉ.

(Dibuix de N. Raurich).

Prensa Comarcal

IV

IGUALADA

DIARIO DE IGUALADA.

1808.—Format semblant als altres «Diario» de l'època.—Se'n publicaren pocs números.—Castellà.

EL ECO DE IGUALADA.—Periódico semanal.

1863. 6 de gener.—Format: 440 X 320 mm.—4 pp.—Ultim número: 159. 6 gener, 1866.—Castellà.

EL ECO DE IGUALADA.—Periódico semanal.

1868. 2.ª època.—315 X 220 mm.—8 pp.—Castellà.

EL ECO DEL NOYA.—Semanario de intereses morales y materiales. Economía y Progreso, Trabajo y Justicia.

1877. Novembre.—405 X 295 mm.—4 pp.—Ultim número: 119. 25 gener, 1880.—Castellà.

LA COLMENA DE IGUALADA.—Periódico semanal, científico, literario y defensor de los intereses de esta Ciudad y su partido.

1880. 2 de maig.—320 X 220 mm.—8 pp.—Ultim núm.: 121. 20 agost, 1882.—Bilingüe.

SEMANARIO DE IGUALADA.—Periódico de intereses morales y materiales.

1880. 9 de maig.—440 X 320 mm.—4 pp.—Acabà l'abril de 1887.—Castellà.

LA SERENATA DE IGUALADA.—Periódico no político,

ni científic, ni literari i defensor de los verda-
deros intereses de esta localidad.

1880. 26 desembre.—315 X 220 mm.—4 pp.—

Ultim núm.: 16. 19 maig, 1881.—Bilingüe.

LA ANTORCHA.

Setmanari fet a mà i amb ninots, per En
F. Martí i Bech i En J. Serra i Constansó.
Aparegut pels voltants de l'any 1880. Sorti-
ren uns quinze números.—Castellà.

LA VERDAD.—Periódico democrático. Defensor de
los intereses de Igualada y su partido.

1881. 24 de juliol.—455 X 290 mm.—4 pp.—

Ultim número: 24. 25 de juny, 1882.—
Castellà.

L'ENSAIG.

1882.—Full setmanal tirat en velògraf, pels
joves de l'«Ateneu Igualadí». Durà pocs
temps.—Català.

L'ESCUT IGUALADÍ.—Periódich setmanal, catalanista
y defensor dels interessos igualadins.

1882. 23 d'agost.—320 X 220 mm.—4 pp.—
Català *.

EL PORVENIR DE IGUALADA.—Periódico semanal
defensor de los intereses de esta Ciudad y su
partido.

1882. 3 setembre.—320 X 220 mm.—8 pp.—

Ultim número: 53. 2 setembre, 1883.—
Castellà.

LA FEDERACIÓN IGUALADINA.—Organo de las Seccio-
nes Federadas en Igualada. Eco del proletariado.

1883. 9 de febrer.—320 X 220 mm.—4 pp.—

Ultim núm.: 128. 17 juliol, 1885.—Castellà.

LA COMARCA.—Periódico semanal. Eco de los intere-
ses morales y materiales de Igualada y su partido.

1883. 23 setembre.—440 X 320 mm.—4 pp.—

Ultim núm.: 28. 30 març, 1884.—Cas-
tellà.

LA DEMOCRACIA.—Periódico político y de intereses
generales. Libertad y Democracia.

1883. 2 desembre.—440 X 320 mm.—4 pp.—

Ultim núm.: 80. 7 juny, 1885.—Castellà.

* Vegi's CURIOSITATS DE CATALUNYA, any I, núm. 28.

EL NOTICIERO.—Periódico político de intereses generales, anuncios y recopilador de noticias.

1884. 6 d'abril. — 440 X 320 mm. — 4 pp.—

Ultim número: 300. 29 desembre, 1889.—
Castellà.

LO RENAIXEMENT. — Butlletí mensual del Centre Catalanista d'Igualada.

AÑO 1.º Domingo 1.º de Octubre de 1882. Núm. 5

EL PORVENIR DE IGUALADA.

Periódico Semanal, defensor de los intereses de esta Ciudad y su partido.

Precios de suscripcion	Administracion y Redaccion.	Anuncios y comunicados a precios convenidos.
En toda España, tres meses. 6 reales. Exterior y Ultramar, seis meses. 20	IMPRENTA DE MARIANO ABADAL.	Pago adelantado.—No se devuelven originales

ELECCION DE DIPUTADOS PROVINCIALES.

Abocados como estamos á la eleccion de ayaos diputados por la Provincia, extractamos para conocimiento de nuestros lectores algunas de las disposiciones que por circular del Exmo. Ministro de la Gobernacion vienen publicadas en la Gaceta, para la aplicacion de la nueva Ley, con las reformas introducidas en el sufragio, de todo lo cual deseáramos se empaparan bien los que en dichas elecciones tengan derecho á tomar parte para su propio gobierno.

Dicen así las mas importantes:

1.º Que los gobernadores remitan los alcaldes todas las instrucciones necesarias para la constitucion de las juntas inspectoras del censo, con arreglo al artículo 51 de la ley electoral para diputados provinciales.

2.º Los recursos de alzada que se interpongan por faltas cometidas en el procedimiento por las comisiones inspectoras del censo, se resolverán por los gobernadores oyendo á las comisiones provinciales.

3.º En las poblaciones que exista más de

un distrito electoral se nombrarán tantas comisiones inspectoras como distritos.

4.º Los Ayuntamientos de las capitales de distrito pueden nombrar los individuos de la comision inspectora del censo que formarán los electores inscritos en el mismo en cualquier ayuntamiento de la demarcacion.

5.º Dichas comisiones inspectoras deberán constituirse al dia siguiente de su nombramiento en la cabeza del distrito, procediendo despues á la rectificacion de las listas electorales.

6.º Las rectificaciones se harán teniendo en cuenta las listas de los mayores de edad, inscritos en el ultimo padron, como domiciliados en el distrito electoral y justificada la falta de este dato en el expediente que se forma, se suplirá por las cédulas que sirvieron para formar el censo de 1877, á cuyo efecto se reclamarán á las juntas provinciales.

7.º Tambien se adicionarán al censo los nombres de los contribuyentes por inmuebles, cultivo y ganaderia que figuren en el repartimiento actual y en el anterior, de los por industrial inscritos en el reparto actual y en los dos anteriores, y los nombres de los que justifiquen ser contribuyentes por uno y otro de dichos conceptos inscritos fuera del distrito

1884. Juny.—220 X 160 mm.—16 pp.—Ultim
número: 27. Agost, 1886.—Català.

LA ALIANZA PROTECTORA DE LOS PUEBLOS.—Periódico proteccionista de las Ligas de Contribuyentes de Rubí, Esparraguera, Piera, Bruch y Capellades, Igualada, Cervera, Rivera de Sió y Solsona, Agramunt, Pons, Oliana y Orgañá, Seo de Urgel y Valles de Andorra.

1884.—440 X 320 mm.—4 pp.—Sortí poc
temps.—Castellà.

EL ATENEO.—Revista mensual del Ateneo Igualadino de la Clase Obrera.

1885. 15 de juliol.—286 × 180 mm.—8 pp.—

Ultim núm.: 151. Agost, 1898.—Bilingüe.

LA ILUSTRACIÓN PROTECTORA DE LOS PUEBLOS.—Periódico proteccionista, artístico, científico y literario.

1885.—450 × 320 mm.—8 pàg.—Castellà.

LO RENAIXEMENT.

BUTLLETÍ MENSUAL

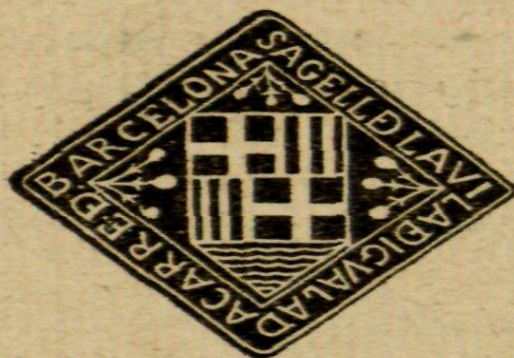
DEL

CENTRE CATALANISTA

DE

IGUALADA.

ABRIL

DE 1885

IGUALADA

ESTAMPA DE MARIAN ABADAL.

Rambla S. Isidro 21

REVISTA DE IGUALADA.—Periódico de intereses religiosos.

1887. 10 abril.—440 × 330 mm.—4 pp.—Solament va sortir un número.—Castellà.

EL CICLÓN.—Periódico de intereses morales y materiales.

1887. 17 abril.—440 × 320 mm.—4 pp.—Ultim número: 169. 29 juny, 1890.—Castellà.

LA SEMANA DE IGUALADA.—Periódico de intereses religiosos y locales.

1890. 6 de juliol.—440 × 320 mm.—4 pp.—
Ultim número: 750. 27 setembre, 1902.—
Castellà.

EL IGUALADINO.—Semanario político. Organo del
Círculo de la Unión Republicana.

1893. 7 de maig.—435 × 315 mm.—4 pp.—
Ultim núm.: 104. 28 abril, 1895.—Castellà.

ZAPATERÍA PRÁCTICA.—Revista mensual ilustrada.
Organo defensor de los intereses de la Zapatería
y Curtidos.

1903. 1 de maig.—315 × 215 mm.—8 pp. i
coberta.—Ultim número: 142. 1 de ju-
liol, 1916.—Castellà.

HOJA DOMINICAL DE IGUALADA.

1903. 23 d'agost.—245 × 175 mm.—4 pp.—
Ultim número: 230. 29 desembre, 1907.—
Castellà.

EL IGUALADINO.

1904. 12 juny. 2.ª època.—Setmanal, portaveu
del Círcol de l'Unió Republicana.—Ultim
núm.: 259. 23 maig, 1909.—Castellà.

ALBORADAS.—Periódico quincenal. Revista Literaria,
Científica y de Actualidades.

1904. 15 juliol.—320 × 225 mm.—8 pp. i co-
bertes.—Ultim núm.: 13. 31 desembre,
1904.—Castellà.

EL ATENEO.—Revista mensual del Ateneo Igualadino
de la Clase Obrera.

1904. 1 novembre.—310 × 210 mm.—8 pp. i
cobertes.—Ultim núm.: 72. Abril, 1911.—
Bilingüe.

NOVA LLEVOR.—Setmanari autonomista.

1905. 13 maig.—320 × 220 mm.—8 pp. i co-
bertes.—Ultim núm.: 29. 25 novembre.—
Català.

SOMETENT.—Portaveu de la Comarca Igualadina.

1905. 3 juny.—320 × 220 mm.—8 pp.—Ultim
núm.: 343. 31 desembre, 1911.—Català.

PATRIA.—Setmanari autonomista.

1906. 26 abril.—440 × 320 mm.—4 pp.—
Ultim núm.: 234. 5 novembre, 1910.—
Català.

EL BISTURÍ.—Periòdic intermitent, de sanejament

moral que assajarem sempre que mostri gangrena l'organisme social igualadí.

1907. 20 juliol. — 310 X 210 mm. — 4 pp. —

Ultim núm.: 2. 31 agost, 1907. — Català.

LA VEU D'IGUALADA. — Setmanari defensor dels interessos del Districte.

1907. — 432 X 320 mm. — 2 pp. — Sols sortí el primer número. — Català.

FULLA DOMINICAL D'IGUALADA.

1908. Gener. — 200 X 130 mm. — 4 pp. — Català.

STELO KATALUNA. — Monata Revuo pri Scienco, Arto, Kaj Esperanta movado.

1908. Gener. — 280 X 190 mm. — 16 pp. i cobertes. — Ultim núm.: 6 juny 1908. — Esperanto.

RECREACIONS CATEQUÍSTIQUES PELS NOIS.

1908. Gener. — 145 X 90 mm. — 4 pp. — Núms. publicats: 8. — Català.

EL ESTANDARTE. — Periódico Tradicionalista.

1908. 15 març. — 450 X 325 mm. — 4 pp. — Ultim núm.: 62. 3 juliol, 1910. — Bilingüe.

IGUALADA EN EL BRUCH. — Recuerdo del primer Centenário. Número único.

1908. Juny. — 265 X 185 mm. — 12 pp. i anuncis. — Bilingüe.

IGUALADA RADICAL. — Quincenal republicano.

1909. 3 abril. — 440 X 320 mm. — 10 pp. — Tingué curta vida. — Bilingüe.

EL OBRERO MODERNO. — Periódico quincenal. Organo de las Sociedades Obreras de la Comarca.

1909. 1 maig. — 440 X 320 mm. — 4 pp. — Ultim núm.: 81. 16 març, 1918. — Castellà.

EL ICONOCLASTA. — Hoja de propaganda librepensadora, publicada por la Sociedad de su nombre.

1909. 30 maig. — 322 X 215 mm. — 4 pp. — Sols va sortir el primer número. — Castellà.

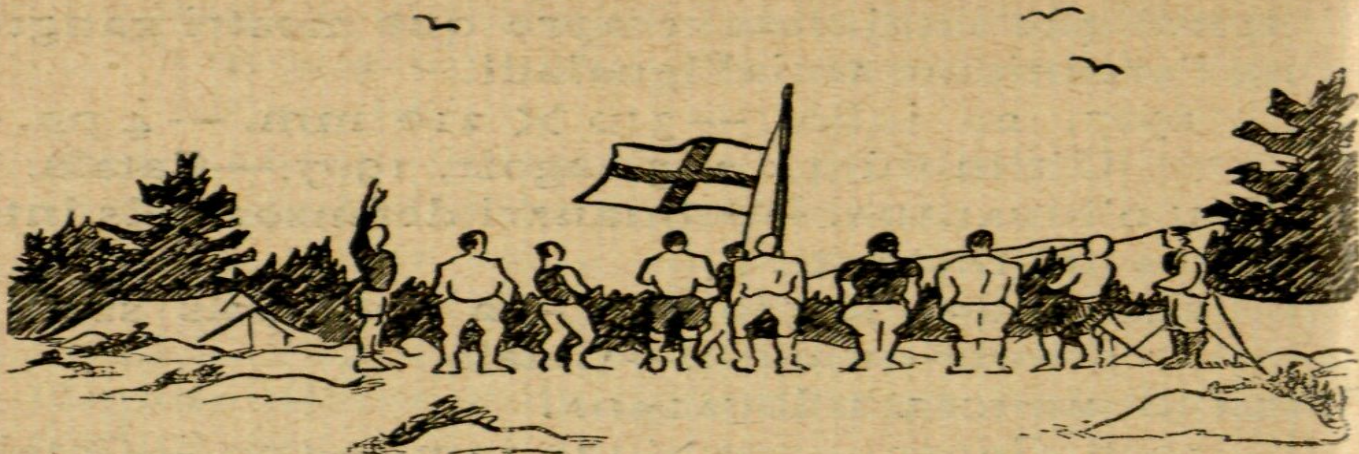
IGUALADA RADICAL.

1909. 27 novembre. 2.ª època. — Se'n publicaren pocs números. — Bilingüe.

UAB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

JOAN TORRENT.

(Seguirà).

L'aire dels cims. - L'hissament de bandera pels «minyons de muntanya».

FETS HISTORICS

«*Nyerros i Cadells*»

EREN diverses les partides de bandolers que sembraven la intranquillitat a Catalunya, les quals formaven nombroses bandes, i el mateix combatien als soldats de Perpinyà, que desafiaven a ciutats com Manresa, i entraven per la força de les armes a Ripoll.

Aquest flagell va augmentar amb la gestió dels virreis, atiant l'element rural contra la noblesa, el qual fur fou mermat fins al punt de no permetre-li l'ús d'espases i pedrenyals, i de fer arrencar les portes i finestres de les masies, amb el pretext de què no poguessin emparar-s'hi els bandolers.

Semblant política centralista començà a dividir els catalans, trencant l'harmonia entre les classes del Principat, formant-se dos bàndols antagonistes coneguts per *nyerros* i *cadells*, representant, el primer, l'element rural popular; i el segon, l'aristocràtic; aquells perseguïen als nobles i als qui faltessin als bàndols del virrei, amb el qual alenaven als bandolers de professió, no aconseguint extingir-los les contínues sentències que es fallaven a Barcelona.

Al Cisteller i a En Roca, havien succeït En

llur vida les seves malifetes. Calia, doncs, una norma més aviat de transició que de càstig.

Entre els *nyerros* es distingí molt el famós cabdill Perot Roca Guinarda, conegut per Roc Ginart, el qual nasqué a Oristà, l'any 1582. A la seva llar en deien el Mas de la Roca Guinarda i era una de les millors masies d'aquells contorns. Ja de petit demostrà un temperament inquiet i revolucionari, haventtingut discussions amb el batlle.

Quan arribà a l'edat de prendre ofici, desobeint el seu pare, va allistar-se a les tropes d'En Vilademany, les quals pertanyien al partit dels *nyerros*.

A l'any 1602 va començar a reclutar gent i formà un gran nombre de bandolers, capitanejats per ell mateix. Aquesta banda tenia el seu amagatall al vessant nord del Montseny, de cara a Taradell, des d'on es dominava la carretera de Viladrau i podia sortir al pas de tot vianant que hi passés.

Degut a l'indult que es féu l'any 1611, Roca Guinarda i bona part de la seva banda, anaren a Itàlia, i després de moltes lluites morí el cèlebre cabdill en intentar l'assalt a un vaixell napolità, l'any 1661.

MIQUEL VILAR I BLANC.

Modes dels anys 40 al 50 del segle passat.

Evocació

HE pujat a *les barques*:
d'infant tocava el cel!
(Encara duc als ulls enlluernats les marques
multicolors dels prismes marcits del carrossel).

El manubri es desfà les
entranyes musicals.
(La butxaca em vessava de regalèssia i bales;
me n'anava a la fira dels somnis abissals.)

La meva barca vola
i el cel, tan lluny com és!
(Comprava una tartana: amb el noi de l'escola
fèiem la volta al món per no tornar mai més).

Pugem-hi, amor, encara
l'encant no s'ha esvaït.
(Em senyava, a les nits, damunt els ulls la mare
i al cor se m'hi adormien els àngels de la nit).

XAVIER BENGUEREL.

(Del llibre «Poemes»).

Tamarit

Ets el vaixell ja llest a la partença
que de lliurar-se al mar sent la frisança
la terra et té fortament encadenat:
No veuràs mai la teva deslliurança.
Es ben mort ja el teu esperit.
Tants anys de greu sofrença
la teva pompa ha musteït
i desflorat.

M. RAMON PINYES.

(Del llibre «Tarragonines»).

CONTES VELLs... FORJATS DE NOU

El poruc de les peres

(Acabament)

EN Pere complia a les mil meravelles la prometença feta. D'ençà d'aquell jorn es convertí en guarda permanent de la seva perera. Si de dia estava a l'aguait, de nit redoblava encara més la vigilància. Mentre la llum diürna l'acompanyava, s'entretenia portant a terme les feines de tot bon hortolà; així que la fosca començava a dominar estenia unes borrasses al peu de l'arbre, i allí passava la nit, atent al més petit soroll, amb l'escopeta a punt, a l'abast de la mà.

Una nit, nit de lluna plena, quelcom d'extraordinari alterà el curs dels esdeveniments. Del rellotge de l'Ajuntament n'acabaven de davallar les dotze batallades. Encara el ressò de la darrera repercutia per l'espai, quan heus ací que pel caminó central de l'hort, una ombra, ombra d'ésser vivent talment sortida de sota terra, començava a passejar-se amunt i avall, amb pas majestuós. En Pere, abans d'obrar, volgué observar-ne atentament els moviments.

La silueta era la d'un gran personatge: anava cofat amb altívol barret de copa i el cos dins folgada capa madrilenya. De tant en tant, amb la destra, per

Un senyor vuitcentista de respecte
i qualitat.

Una senyora
amb el

cert amb força habilitat, es complavia fent giravoltar un flexible bastó. De tant en tant, també, es treia el copa alta per tal d'eixugar-se profusament el front.

Al cap d'unes quantes anades i vingudes, sempre amb pas calmos, desaparegué. Desaparèixer i oir-se una veu clara, precisa, però llunyana, talment d'ultratomba, fou cosa d'un mateix temps.

Deia la veu:

Molt abans, quan era viu,
passejava, com ara, per aquest regadiu.

De seguida, com obeint a un ressort elèctric, del cantó oposat a aquell per on havia desaparegut anteriorment, pel capdavall de l'hort, sorgí la mateixa ombra amb idèntica silueta.

Passejà unes quantes vegades, amb força parsimònia i lentitud, voltejant el bastó i eixugant-se la suor, acabant per fondre's pel lloc d'on havia sortit.

Immediatament, la veu deixà sentir-se novament.

itcentista
illet.

Un hereu vuitcentista.

Ara que sóc un mort,
faig de sentinella a l'hort.

Es repetí el mateix de la primera vegada. Acabà la veu d'oir-se i tornà a presentar-se el sinistre personatge, iniciant les seves passejades en el mateix punt de la primera vegada.

En Pere, ja cansat d'aguantar tanta impertinència, engaltà l'arma en direcció al lloc per on es movia l'ombra. En el precís moment que anava a fer foc, l'ombra es féu fonedissa per tercera vegada, a l'ensams que la veu, aquella mateixa de sempre, es deixava oir.

T'anomenes Pere
i estàs sota la perera;
amb l'escopeta a punt
per matar a un difunt
que passeja tranquil·lament
sense voler fer esment
de ta presència inoportuna
a la llum de la lluna.

La veu, aquesta darrera vegada, havia emprat un to patètic que esglaià considerablement a n'en Pere fins a l'extrem d'acovardir-lo per complet, aconsiguint esporuguir el seu ànim de tal manera que una sobtada tremolor s'apoderà del cos inutilitzant-lo per a tot servei de defensa.

L'ombra, no obstant, no es féu esperar gaire. Ben aviat aparegué novament, reemprenent les seves famoses passejades. Quan li semblà, tornà a amagar-se per tal que la veu, la fatídica veu, es deixés sentir de bell nou.

Pere: jo sóc el teu esperit.
Ton cos el trobaràs mort
sota la perera de l'hort.
Has finat de por i neguit,
arronçat com un mosquit.
Això, doncs, ja s'acabat.
De pera no en tastaràs cap,
car els nois te les prendran:
ells, sols ells, se les cruspiran.

Tantost acabaren de sentir-se els mots que la veu pronuncià, una forta detonació sotragà l'espai. En Pere, sense esme de res, sense atinar què fer, caigué arraulit, abraçat a la soca, com si l'espetec en qüestió l'hagués ferit de veritat. Moments després, tot palpant-se per tal d'assegurar-se que vertaderament ell era, ell i ningú no més que ell, s'incorporà. Amb penes i treballs, mig decaigut, amb l'escopeta a coll, mirant i remirant a tort i a dret, s'encaminà a la casa. A mesura que avançava, sense donar-se'n compte, cada vegada accelerava més el pas. La por, una gran por, l'empenyia més i més fins a fer-lo córrer desesperadament.

A l'ésser prop del reguerot, en un dels extrems de l'hort, darrera el nesprer, li semblà veure com un petit llumet que es movia acompassadament. La por, la seva gran por, el féu ésser valent.

Ràpid, lleuger, apuntà l'arma. Féu foc. El tret ressonà llargament. Li semblà que encara la llumeneta persistia en el mateix indret. Tornà a disparar. I fugí

corrents, com si algú, tal vegada la mateixa ombra, el perseguis.

* * *

L'endemà, així que es llevà, mig capolat, baixà a l'hort. En una de les branques del nesprer, a tall de penja-robes, s'hi trobaven, íntimament agermanats, una capa, un bastó de bambú i un barret de copa. Sota mateix, un rastre de sang en sortia per anar a perdre's a la vora del riu, on, segurament, el ferit devia maldar per estroncar-se la sang.

Girà l'esguard a la perera, tota ella plena de fruit madur i succulent. S'hi atançà. L'amoixà bondadosament a l'ensem que n'arrencava una pera. Que bona i sucosa!

A la tarda, al cafè, explicà el succeït, punt per punt, coma per coma.

Mai com llavors no s'havia reunit tanta gent per escoltar-lo. Fins el farmacèutic, el qual sempre havia dit d'ell trenta mil pestes, prestava atenció al seu relat. I això que aquell matí, segons ell digué amb una cara de prunes agres, tot caçant pel bosc s'havia fet un fort trenc al front, que si es descuida un xic més hi deixa la pell.

D'aquella feta ja no l'anomenaren més pel nom. Ho feien valent-se del motiu: el poruc de les peres.

I en quant a la perera, a l'única perera del poble, la brivalla la deixaren tranquil·la per sempre més. L'escarment havia estat profitós.

JOSEP M.ª SALAS I JULIÀ.

AFORISMES I PROVERBIS

Qui pregunta,
no erra.

Tota pedra fa paret.

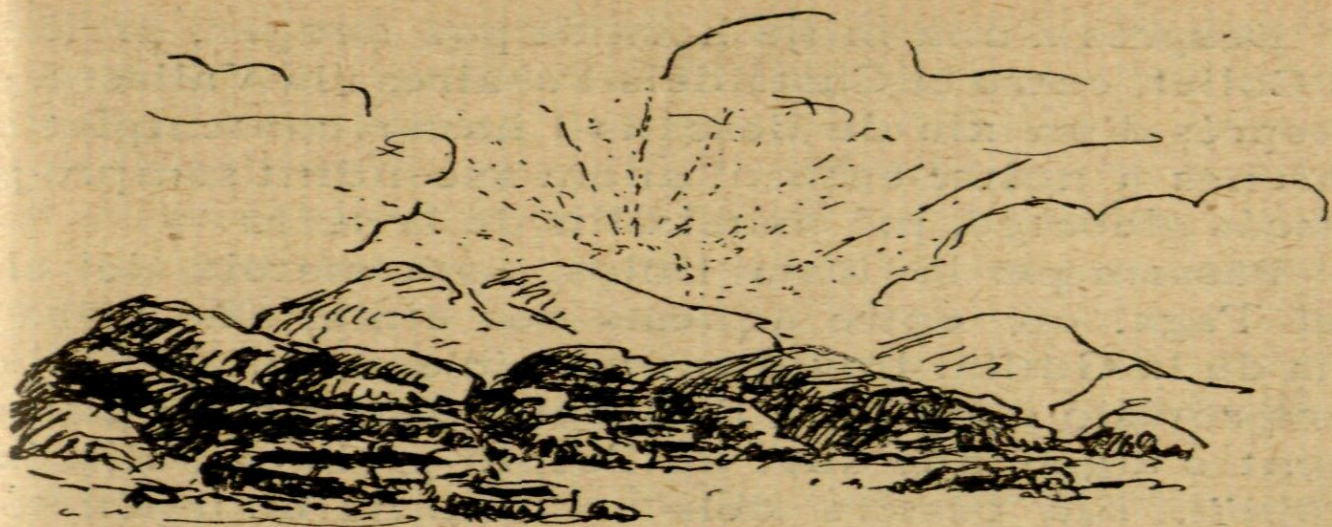
Peresa,
clau de pobresa.

En el perill es coneix l'amic.

DELS BELLS INDRETS
DE MARINA

Les muntanyes de Catalunya

XVIII

T A G A

COM la major part de les excursions pirenenques, descrites en el curs d'aquestes ressenyes a CURIOSITATS DE CATALUNYA, aquesta, la de l'ascensió al majestuós turó Taga, emprenem la sortida de la vila de Ribes.*

Així és que sortim d'aquesta població per la plaça Major, travessant el riu Fresser, pel pont nou. Un cop deixada la font de la Margarideta, emprenem un camí de carreta, que vorejant el riu per la vorera esquerra, és empinat i pedregós. Tot seguint-lo, anem veient, en els revolts, formoses vistes de les tres valls que s'ajunten a Ribes.

El camí s'enlaira, i els voltants són espessament poblats amb alguns pagesius, voltats de prats, arbres i conreus. Després agafem un corriol que s'enlaira sobtadament, i passant pel cap de serrat, arribem a una ampla collada, en una derivació del macís del Taga.

La pujada s'accentua constantment, per la dreta de la serra, fins als Plans de Conill. Aquests plans són extensos rasos de pastura.

D'aquest indret, deixant a la dreta el camí de jou, anem pujant pel llis de l'herba, en el fort pendent de muntanya. La pujada és llarga i molt fatigosa.

* Vegi's n.º 34, pàg. 241 de CURIOSITATS DE CATALUNYA.

Després d'una mitja hora de pas lleuger, arribem al Collet, entre la Costa dels Paraires i la Vallsera, on després d'un xic de descans i haver contemplat les carenes a nostre entorn, anem ascendint sempre pel lliscós glebatge, pel mateix llis de la serra.

Passem per la Costa Dolça, sota mateix del cim del Taga, on, entre aquests dos cims, s'hi troba el Pla de la Guilla. Revoltem un xic el macís per tal de fer provisió d'aigua al Pou del Taga. Es un naixement d'aigua que surt de l'espès glebatge, lliscós i atapeït. Els pastors dels encontorns la tenen tota tapada amb pedres, tant a la sortida de la terra, com el regueró que s'escorre serra avall. Tenen el presentiment que tota aigua que no raja, és a dir; que surt com un brollador, no és bona, perquè no ve de dalt de les serres, sinó del fons de la terra. La tenen tapada perquè les ovelles que hi pasturen no s'hi abeurin, ja que suposen que aquesta aigua, en ésser beguda pel bestiar, aquest es mor d'atacs a la freixura. No obstant aquests pressentiments, l'aigua és freda; surt a la temperatura de 8°, i és bona i forta de gust.

Després d'haver descansat altra vegada, per tenir més ànims per donar l'última empenta i guanyar el cim ansiat, passem pels plans de la Guilla, gran extensió de pasturatges en suau decliu, al peu mateix del tossal rocallós del Taga.

D'ací i amb ànsia d'ésser a dalt, emprenem l'última empenta per assolir-lo, que, al cap de mitja hora de penes i treballs, arribem al cim del Taga.

* * *

Un altre camí, també força plaent, és el que anem a descriure.

Sortim dels Banys de Ribes, atravesant el Fresser per un pontet palanca.

Passem per Can Parramon, antiga casa de pagès. Està molt ben situada en un replà avançat, en lloc fresc i agradable, ombrejat de bella arbreda que domina la clotada.

Ens dirigim cap al poble de Bruguera, deixant a

la dreta la casa pagesívola, seguint el curs del riu.

Arribem al poble de Bruguera, a 1.150 metres d'altitud; està poblat per uns 260 habitants, aproximadament, i està apropat a la clotada de son riberal. Està adjunt al municipi de Ribes, i s'hi troben alguns detalls arquitectònics romans, de belles proporcions i puresa de detalls.

Sortim del poble, pel seu extrem superior, accentuant-se tot seguit la pujada, que cada vegada es fa més recta.

Arribem al Coll de la Portella, a 1.300 metres d'altitud, en poc menys de 20 minuts, del poble de Bruguera.

Passem per Coll Pan, a 1.460 metres d'altitud, que no en faig esment, ja que se n'ha parlat en el curs d'aquestes darreres descripcions. Solament dec dir-vos que l'etimologia del nom penna, penya, pena, «Pan», es demostra aquí topogràficament, ja que aquest pla es troba situat sota mateix del macís del Taga, damunt d'espadats penyalosos.

I anant pujant sempre, arribem al Camp dels Doys. Es un molt ample planell de pasturatges.

D'aquí es deixa a la dreta el camí de Jou i d'Ogassa i es puja fortament sense camí, per indrets rocallosos, i l'aresta de la serra de l'Home Mort.

Sortosament, en la pujada es troba la font de la Llobina, a 1.700 metres d'altitud, d'aigua fresquíssima, prop del Bach de la Fagitella.

Passem pel Pla dels Cabaners; és un rublert atapeït d'espessa gleba. D'aquí pugem per l'indret de la Comallonga, divisant a nostre entorn extensíssim panorama de tots els pasturatges verdejants arreu, que a l'estiu són molt abundosos i plens de bestiar de tota mena, que volten tot el macís del Taga, fins gairebé el mateix cim.

I d'aquí, amb poca estona i amb forta pujada, arribem al mateix cim del Taga.

Aquest magnífic turó, forma en son cim una llarga i molt estreta llenca, amb pendents englebats a ambdós costats.

Està a l'altitud hipsomètrica de 2.027 metres.

El panorama que s'albira és tan magnífic com extens. Al primer terme, o al Nord, es veu la verda

vall del Segadell, amb l'encastellat poble de Pardines i tots els envellutats prats i pasturatges, els Plans de Pórtolles i la Collada Verda.

Al N.O., la vall de Rigart oberta de cap a cap, amb un estol de petits poblets aclofats prop del riu i enlairats atrevidament en les altes vessants muntanyenques, i la Collada de Toses.

Més aprop, la vila de Ribes, i la vall del Fresser, i de Bruguera.

A l'O., més a migjorn, les valls del Fresser i del Ter, amb Puig Alt de Ter (abans Sant Joan de les Abadesses), i l'embranchament dels dos rius a la vila de Ripoll. El panorama de muntanyes és del tot superb.

I al nord, en segon terme, la visió més enèrgica del Pireneu, es divisa tota la nostra serralada, com si fos una muralla, i amb tots els pics donant-se les mans...

Per no fer-me pesat en aquesta descripció, esmentaré solament els pics més principals que s'albiren. Es divisa clarament tota la carena del Puigmal al Canigó, presentant les variades puntes i enasprades formes. El Coll de Finestrelles i del Puig de la Fossa del Gegant, es veuen voltats del Torreneules, Gra de Fajol, Bastiments, pic de l'Infern i Costabona, entre altres.

Més avall del Canigó, es veu el Puig de Bassegoda i la Mare de Déu del Món, i al lluny, les joioses planes de l'Empordà i la mar blavosa de la nostra Mediterrània.

Més a Ponent, Coma Armada i Puig Llançada; i més al lluny, les muntanyes d'Andorra.

Al S.O., la serra del Pinós, i més retallades, la serra del Cadí, Pedraforca, Rasos de Peguera i Queralt.

Al S.E., el Puigsacalm i les Guillerries.

I a Migjorn, plans i muntanyes en remolí confós, destacant-se per sobre d'ells el vell Montseny per sa gegantina massa, i el Montserrat per sa capriciosa estructura.

Això és, breument explicat, el que avarca la nostra vista.

El macís del Taga, podríem dir que és com una

mena de guaita avençat, que s'encara amb la serralada general del noble Pireneu català, ple de grandeses i belles recordances...

* * *

Al proper número us parlaré d'una ascensió al Pic de Balandran.

J. NADAL I RIBAS.

(Dibuix de Xavier Noguès).

Peça central dels Banys de Girona.

Els Banys de Girona

No heu visitat mai la capital del Gironès? Feu-ho, que no us sabrà greu. Bo i recorrent els seus carrerons tortuosos i costeruts, tindreu ocasió de contemplar a cada pas mil i un vestigis de les seves glòries, de la seva grandesa pretèrita, de les seves gestes lloades pel llibre de la història, de les civilitzacions que foren.

I entre els innombrables monuments arquitectònic-arqueològics que compta Girona, n'hi ha un que és únic a Catalunya. Es en un carreró de la part més antiga de la ciutat, al dessota de la vella Seu i a frec, quasi, dels vells murs de la ciutat mig enrunats per les bombes franceses de l'any nou.

Des de l'exterior, res no us delataria l'existència de l'artístic monument, si no fos un escrupuló de cúpula moresca que sols es veu des de determinats

indrets. Pel demés, la façana del monument és tan pobra i tan vulgar com pugui ésser-ho qualsevol façana de qualsevol edifici vulgar.

Però a través el llindar de la rústega portella i penetreu a l'interior. Restareu meravellat. De sobte, sentiu com si per mitjà d'aquella cèlebre catifa voladora dels contes, o per qualsevol altre procediment de màgia, en un tancar i obrir d'ulls, us haguéssiu traslladat a qualsevol població del Nord d'Àfrica.

¿Es possible —us pregunteu— que a Girona, a la qual ciutat fins es dubta de si hi visqueren els àrabs, hi hagi un monument arquitectònic de pura factura musulmana? ¿I és possible que aquest monument sigui, precisament, un establiment de banys, la qual mena d'establiments és de pura tradició sarraïna?

I jo us faré de resposta que no sols és possible, sinó que és cert, però només en part, posat que aquells banys no tenen d'àrabs més que la forma i la disposició, però la seva construcció és obra de catalans i fou realitzada, segons sembla, entre els segles XII i XIII.

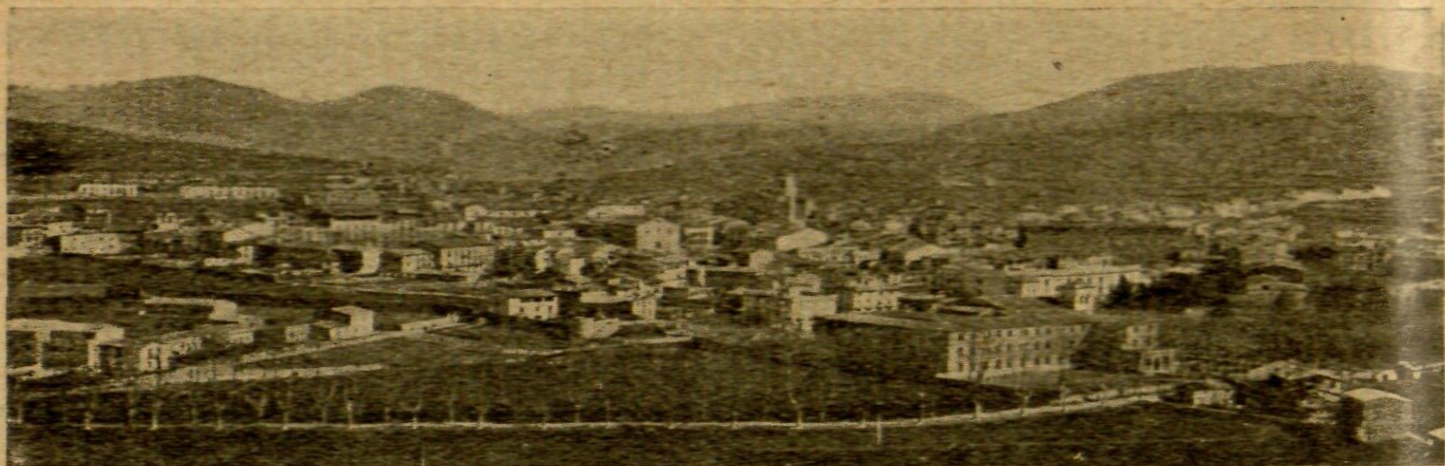
Recordem ara, que els banys eren ja un costum romà, el qual, en ocórrer la desfeta de l'imperi i entronitzar-se els visigots a casa nostra, es va anar perdent fins a no deixar rastre entre la gent. Però el va deixar en la toponímia, la qual ens ha conservat, entre altres, els noms de Banyoles (Balneolas) i Banyeres del Penedès. També ens recorden aquest costum romà dels banys, les mines trobades en diverses poblacions, especialment de les anomenades Caldes (de Malavella, d'Estrac, de Montbui, de Bohí, etc.).

Mes, com hem dit abans, el costum romà dels banys s'anà perdent a la nostra terra, fins a perdre-se'n totalment el record.

Però aleshores ocorregué un fenomen molt corrent en la vida dels pobles. El continuat contacte de cristians i sarraïns, motivat per la guerra, donà peu a què costums de l'un poble fossin adoptats per l'altre, i entre aquests costums que el nostre poble adoptà dels musulmans, hi ha aquest dels banys. ¿Què té, doncs, d'estrany, que l'arquitectura d'un edifici destinat a un ús adoptat dels sarraïns, s'adaptés a l'arquitectura moresca? Res, absolutament res.

GABRIEL NOGUÉS PAHÍ.

(Acabarà).

Olot. - Vista general.

El turisme a Olot

MOLTES vegades hem sentit a dir: si Olot es trobés a França, Alemanya o Anglaterra, faria goig de veure com s'aprofita de la prodigalitat amb què la Naturalesa ha dotat aquesta contrada. I la suposició no és gens equivocada; puig si els esforços aïllats d'urbanització de les fonts més notables, han influït que els bells paratges fossin visitats per nombrosos forasters, imaginem-nos ço que podríem aconseguir el dia que, agermanant l'acció comuna que podrien aportar-hi els elements més interessats en l'avenç de la ciutat, estudiessin el que caldria fer per convertir-la en un centre de turisme que multipliqués intensament el petit radi que avui comprèn.

No crec pecar de massa aventurat, al suposar que són poques les comarques que ofereixin a la vista del foraster un conjunt harmònic per fruir d'una distracció plàcida, sense sotracs, alhora que sense el total quietisme que hom troba en les poblacions de menys importància per altra banda no tan ben urbanitzades i potser, en sa majoria, sense el nombre de passeigs plens de verdor i de fresca en ple dia, com ho és Olot en l'actualitat.

Les Gleies d'Olot.

confusiblement olotí. Voler, en un mot, remoure totes les possibilitats de convertir la nostra comarca en un perfecte centre de turisme. Es una de les aspiracions que seria lògic que tinguéssim els olotins i procuréssim portar-la a cap. Cal convenir que les coses més importants que ens manquen per assolir-ho, poden fondre's en una: fer-ne un problema de Voluntat.

I. P.

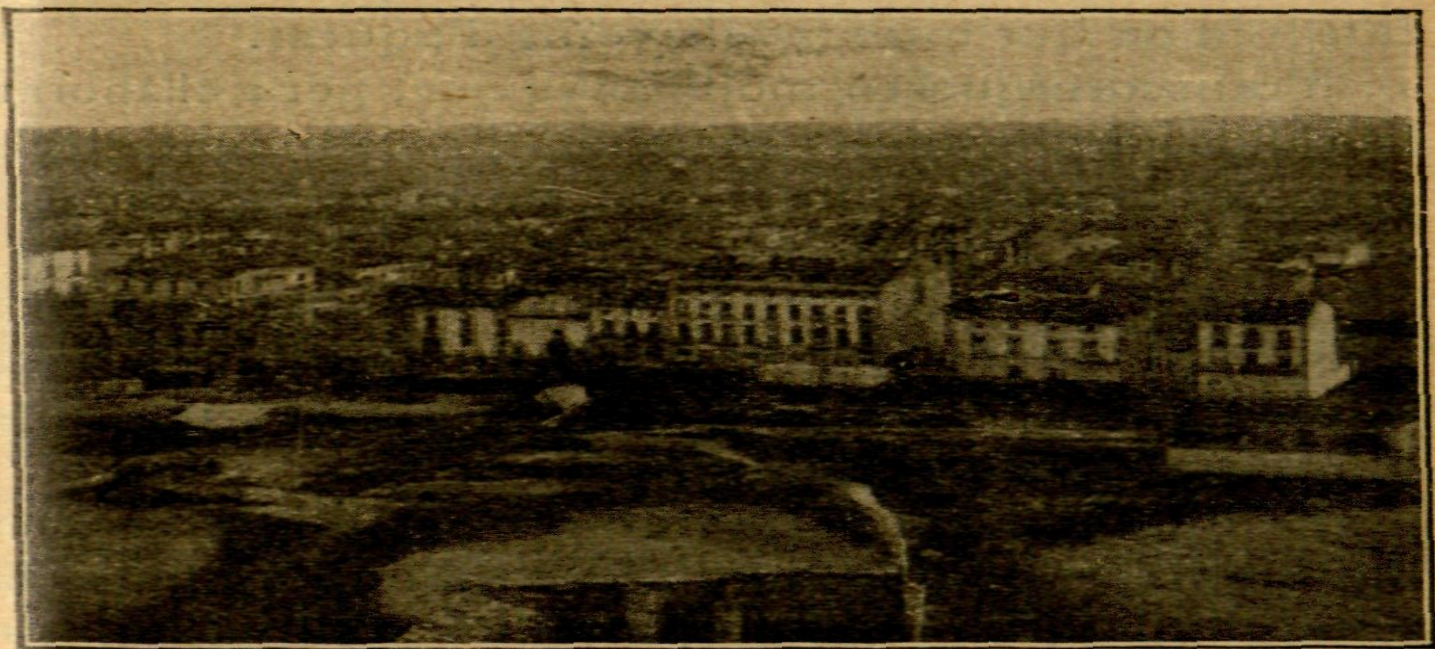
ENDEVINALLES

Blanca sóc i molt boniqueta,
no sóc vídua ni casada
i no hi ha festa major
que no hi sigui convidada.

(La sal).

Una senyoreta va pel mercat
amb cua verda i faldellí morat.

(L'albergínia).

Tàrraga. - Vista general.

Gerri de la Sal

GERRI de la Sal, població de 500 habitants, situada en la vertent d'una muntanya, dista 232 kilòmetres de Barcelona i 117 kilòmetres de Tàrraga, que és l'estació de ferrocarril més propera.

Com el seu nom ja ho indica, la seva principal indústria consisteix en la fabricació de sal.

A un costat del riu Noguera Pallaresa, en el seu pas pel terme d'aquest poble, s'hi troben esglaonats una sèrie de salins, i en l'altre, l'església, restes d'un antic convent, que recorda, somerament, altres temps que ja s'han esfumat.

Ni sepulcres, ni inscripcions, ni documents; res no existeix que pugui fer reviure momentàniament les glòries del passat, a quins laboriosos habitants deu la població de Gerri la seva actual prosperitat, car ells foren els que aprofitant les aigües salobres d'una font que brolla al mateix nivell del riu, els inspirà la idea de construir els salins, que després explotà l'Estat i que actualment se'n beneficia una

societat cooperativa, fundada en el poble i que la integren en llur totalitat els veïns d'aquest.

Transcorregueren molts anys que, per a elaborar la sal, s'empraven els mateixos procediments i els mateixos aparells que en altre temps utilitzaven els antics. Ara s'ha modernitzat quelcom.

La font, que per dessota d'un dels carrers flueix a pocs metres del riu, és abundantíssima, i el seu caudal es distribueix en dipòsits descoberts, revestits d'una argila de molt bona qualitat.

El millor temps per a obtenir la sal és durant l'estiu; llavors s'omplen d'aigua tots els dipòsits i si s'ensopeguen dies assolellats, dos o tres són el període suficient per a l'evaporació completa.

Després sols resta recollir-la i ensacar-la per a posar-la en condicions de venda.

Fàcilment es comprèn que la mà d'obra és insignificant, i les altres despeses quasi nul·les, però actualment, malgrat aquests avantatges, aquesta sal no pot competir amb la d'altres indrets de la península, perquè el transport faria pujar considerablement el seu cost, essent això el motiu de què no se'n faci consum, tal vegada en altre lloc, més que en aquella comarca del Pallars.

JOSEP PONS I MESTRE.

AFORISMES I PROVERBIS

La sogra
no es recorda de quan era nora.

Al vilà
dóna-li el dit i es prendrà la mà.

Un vici
és pitjor que un deute.

Marastra?
Segons com, amb el nom basta.

UAB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

AQUEST NÚMERO HA PASSAT PER LA CENSURA